

Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmalarının Değerlendirilmesi¹

Evaluating Of Promoting And Training Studies In Vocational And Technical Education

Ertuğ CAN

Dr.Öğr.Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ertugcan@gmail.com, Kırklareli/Türkiye

Canan IŞIK CAN

Öğretmen, Kırklareli Anadolu Lisesi Almanca Öğretmeni, canancan1@gmail.com, Kırklareli/Türkiye

ÖZET

Türkiye’de meslekî ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla “meslekî ve teknik eğitimde yönelme” çalışmaları başlamıştır. Araştırmanın amacı, meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönelme eylem planı kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların etkinliğini değerlendirmek ve çalışmaların iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirmektir. Araştırma “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönelme çalışmaları”nın etkinliğini değerlendirmek amacıyla 25 ilköğretim okulu ve 5 ortaöğretim kurumunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasında nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, 25 yönetici, 26 rehber öğretmen, 1000 öğretmen ve 5499 veli meslekî eğitim konusunda eğitim almıştır. Meslekî bilgilendirme etkinliklerine 5805 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucuna göre; yapılan çalışmaların meslekî teknik eğitim alanında öğrenciler, veliler ve öğretmenler arasında farkındalık yaratılmasında önemli etkileri olduğunu ancak yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Meslekî ve teknik eğitim, meslekî tanıtım ve yönelme çalışmaları, meslekî ve teknik eğitimde kalite, meslekî eğitim

ABSTRACT

Orientation of Vocational and Technical Education has been initiated in order to disseminate and develop vocational and technical education in Turkey. The purpose of this study is to evaluate the effectiveness of the studies carried out within this scope of Action Plan for Promotion and Orientation in Vocational and Technical Education and develop recommendations. For this above mentioned purpose the research was conducted in 25 primary schools and 5 secondary schools to evaluate the effectiveness of promoting and orientating studies in vocational and technical education. A quantitative research method was used to collect the data. According to the results of the study, 25 managers, 26 guidance teachers, 1000 teachers and 5499 parents received training on vocational education. Also, 5805 students participated in the vocational informational program activities. Results revealed that the studies have important effects on raising awareness among students, parents and teachers in the field of vocational technical education. However, they are not considered enough.

Key Words: Vocational and technical education, vocational promotion and orientation studies, quality in vocational and technical education.

1.GİRİŞ

Türkiye’de meslekî ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı müsteşarlık makamının 30/03/2007 tarihli ve 2007/30 sayılı genelgesi kapsamında “meslekî ve teknik eğitimde yönelme” çalışmaları başlatılmıştır. Öğrencilerin; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda öğrenim görmelerine fırsat vermek ve imkân hazırlamak, tüm geleceklerini etkileyecek meslek seçiminde doğru ve sağlıklı seçim yapmalarına imkân sağlamak açısından, tanıtım, meslekî rehberlik ve yönelme çalışmaları gittikçe önem kazanmaktadır. “Meslekî rehberlik ve yönelme” çalışmalarının planlı ve programlı yürütülmesi, öğrencilerin okul öncesi dönemden yaşamlarının sonuna kadar bilim ve teknolojinin ışığında nitelikli bireyler olarak yetiştirilmesine, topluma yararlı olmalarına ve Türkiye’nin Avrupa Birliğine giriş sürecinde AB standartlarına uyum sağlanmasında da büyük önem taşımaktadır.

¹ Bu araştırma, 22-25 Haziran 2011 tarihleri arasında KKTC’de düzenlenen 3.Uluslararası Eğitim Bilimleri Konferansı (ICES’11)’nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve ayrıca geliştirilerek güncellenmiştir.

Mesleki eğitimin temel amacı, sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerine, nitelikli ara eleman yetiştirmektir... Ülkemizde eğitilmiş işgücü oranı oldukça düşüktür. Son veriler, işgücümüzün yüzde yedisinin okur yazar olmadığını, yüzde altmışbeşinin lise altı, yüzde onsekizinin lise düzeyinde eğitim aldığı, buna karşılık, yalnız yüzde onunun yükseköğretim mezunu olduğunu göstermektedir (Teziç, 2007). Bu veriler, Türkiye’de meslekî ve teknik eğitim alanında nitelik ve nicelik bakımından önemli gereksinimlerin bulunduğunu göstermekte ve özellikle iş piyasasının dünya ile rekabet bakımından nitelikli elemanlara ihtiyacı olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de üniversiteye aşırı talebin iki temel nedeni bulunmaktadır. Bunlardan biri toplumsal statü. Toplumda, meslekî eğitim yerine akademik eğitim alanların statüsünün yüksek olduğu inancının yaygın olması. İkincisi ise, üniversite mezunlarının iş bulma şanslarının, lise mezunlarından fazla olmasıdır. Ortaöğretimdeki öğrenciler, üniversitelerin lisans programlarına girme şanslarının daha büyük olacağı düşüncesiyle, meslek liseleri yerine genel liseleri tercih etmekte, bu nedenle meslek liseleri, ikinci sınıf lise olarak algılanmaktadır (Eşme, 2007).

Türkiye’nin her yönden kalkınmasına katkı sağlamak, yeniliklere açık, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve uygun alanlarda istihdam edilmeleri, öğrenmenin sadece okul ile sınırlı olmadığı ve hayat boyu devam eden bir süreç olduğu bilincinin yerleştirilmesi, nitelikli bir meslekî ve teknik eğitim hizmeti ile mümkün olacaktır. Bu amaçla, meslekî tanıtım ve yöneltme çalışmalarının etkili ve nitelikli yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Beş yıllık kalkınma planları, stratejik planlar(2009), Millî Eğitim Şûra kararları ve hayat boyu öğrenme stratejisi belgesi(2009) incelendiğinde; meslekî ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması, üniversite önündeki yığılmanın önlenmesi, ortaöğretim çağ nüfusunun %65’inin meslekî ve teknik eğitimde, %35’inin de genel ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmesinin önemi ve gereği vurgulanmaktadır. Ancak, tüm çabalara ve söylemlere karşılık Türkiye’de meslekî eğitim oranı istenilen seviyede değildir. Meslekî eğitimde hedeflenen %65 oranı yakalanamadığı gibi, Millî Eğitim Bakanlığının yürütmüş olduğu değişik projeler de meslek liselerini tercih edilen okullar haline getirememiştir. Günümüzde meslekî ve teknik eğitim, öğrenciler ve veliler tarafından tercih edilen kurumlar olmaktan çıkmıştır. Bu durum, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin girmekte oldukları sınav sistemlerinin sürekli değiştirilmeleri, değiştirileceği beklentisi/algısı ile de doğrudan ilgilidir. Türkiye’de meslek liselerinde 50 alan 224 dal programı uygulanmaktadır. İstanbul için 2008-2009 eğitim öğretim yılı verilerine göre meslekî eğitim görme oranı %47’dir (Mesbil, 2011). Bu oran, Türkiye ortalaması olan %39’un üzerindedir.

2016-2017 öğretim yılında, Türkiye’de meslekî ve teknik ortaöğretimde genel olarak net okullaşma oranı %42.38’dir. Bu oran İstanbul’da %49.16 olarak gerçekleşmiştir (MEB, 2017). 2017-2018 öğretim yılında Türkiye’de meslekî ve teknik ortaöğretimde genel olarak net okullaşma oranı ise %42.28’dir. Bu oran İstanbul’da %48.80 olarak gerçekleşmiştir (MEB, 2018). Bu veriler, meslekî ve teknik ortaöğretimde okullaşma oranının İstanbul’da Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir.

Avrupa ülkelerinde 2009 yılı verilerine göre, meslekî ortaöğretim dağılımı incelendiğinde, İngiltere %56, Belçika %65, İtalya %67, Fransa %69, Hollanda %70, Almanya %80’dir (Mesbil, 2011). Ayrıca, 2002-2014 yılları arasında meslekî ve teknik ortaöğretimde okul sayısı %97.02, öğrenci sayısı %155.07, öğretmen sayısı %165.70, derslik sayısı ise %80.20 artış göstermiştir (MEB, 2015:96).

Bu veriler, meslekî ve teknik ortaöğretimde nicel anlamda önemli gelişmeler olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, TEDMEM’in (2016:184) raporuna göre, hedeflerin nicelik temelli veriler üzerine oturtulması, bugün %44 oranının yakalanmasından başarı olarak bahsedildiği gibi yanıltıcı ve odağın nitelikten kaymasına sebep olabilecektir. Öğrencilerin mezuniyet sonrası iş hayatında veya yükseköğrenim sırasında yaşamakta oldukları sorunlar dikkatle incelendiğinde, bunların büyük bir bölümünün bir beceri sorununa işaret ettiği görülmektedir. Bu noktada, mesleki ve teknik eğitimde niteliğe ilişkin olarak öğrencilere temel becerilerin ve mesleğe ilişkin becerilerin kazandırılması

konusunun yapılan bütün değişiklikler ve iyileştirme hareketlerinin temelini oluşturması ve hedeflerin niteliksel bir çıktı ile belirlenmesi daha sağlıklı sonuçlar üretebilecektir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Hayat boyu öğrenmenin temel ilkelerini destekleyen meslekî rehberlik ve danışmanlık hizmetleri; bireyin yeteneklerinin ve yetersizliklerinin farkında olmasını sağlayarak, kendi öğrenme faaliyetlerini planlamasına ve yönetmesine; karşılaşılabilecek risklerden ve fırsatlardan haberdar olmasına yardımcı olmaktadır. Bireyin iş hayatıyla ilişkileri ve diğer değişkenler dikkate alındığında, öğrenciler ve yetişkinler için farklı meslekî rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulması gereği açıktır. Meslekî rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin hayat boyu öğrenme gerekliliklerini karşılayabilmesi için okulların bu konuda sundukları hizmetlerin yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Meslekî rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini mesleğe ve eğitime ilişkin acil kararlara odaklanan kişisel bir hizmet olmanın ötesinde, bireylerin hayatları boyunca yapmak zorunda kalacakları eğitimlere ve mesleklere ilişkin seçimleri yönetebilme becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmalıdır (Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, 2009).

5544 sayılı “Meslekî Yeterlilik Kurumu(MYK) Kanunu”(R.G. 26312:2006)’nda, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek, denetim, ölçme, değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek için gerekli ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmek üzere yeni bir yapılanma öngörülmektedir. Böyle bir yapılanmanın oluşumu, Türkiye’de uzun zamandan beri eksikliği hissedilen meslekî yeterliliklerin düzenlenmesi konusunda ileriye yönelik önemli bir girişim olarak görülmektedir. Mesleki Yeterlilik Kurumu(MYK) Kanunu(2006) kapsamında oluşturulmaya çalışılan ‘Ulusal Yeterlilik Çerçevesi(UYÇ)’ Türk eğitim sisteminde, meslekî eğitimde önemli bir başlangıç noktasıdır.

MYK Kanunu (2006)’nda Ulusal Yeterlilik Çerçevesine ilişkin tanıma bakıldığında: Ulusal Yeterlilik Çerçevesi(UYÇ); AB tarafından benimsenen yeterlilik esasları ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, tüm teknik ve meslekî eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını ifade etmektedir. Türkiye’de “Ulusal Yeterlilik Çerçevesi” nin YÖK, MEB, MYK ve diğer kurum ve kuruluşların ortak çalışmaları ile oluşturulmasından sonra yeterlilik esasları daha belirgin hale gelebilecektir.

Meslekî yeterlilik sisteminin başlıca amaçları; eğitim ile istihdam ilişkisini güçlendirme, öğrenme çıktıları için ulusal standartlar oluşturma, eğitim ve öğretimde kalite güvencesini teşvik etme, yatay ve dikey geçişler için yeterlilikleri ilişkilendirme, ulusal ve uluslararası kıyaslanabilirlik altyapısını oluşturma, öğrenmeye ulaşmayı, öğrenmede ilerlemeyi, öğrenmenin tanınmasını ve kıyaslanabilirliğini sağlama, hayat boyu öğrenmeyi destekleme, olarak açıklanmıştır. Ulusal yeterlilik sisteminde esas alınan ilkeler; Ulusal kalkınma planlarına uyum sağlama, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlık ve değer ifade etme, ilke ve prensiplere dayalı güven veren bir belgelendirme altyapısı oluşturma, yatay ve dikey geçişlere imkân veren esnek bir sistem oluşturma, ulusal ve uluslararası meslek standartları yoluyla ilgili tarafların mutabakatını sağlama, ilgili tarafların tam katılımını sağlama, kanunla getirilmiş sınırlamalar dışında hiçbir kısıtlayıcı engel olmaksızın tüm ilgililerin yararlanmasına ve erişimine açık olma, eğitim ve deneyim yoluyla kazanılan kişisel öğrenme çıktılarının öğrenim görülen yer ve çalışılan işyerinden bağımsız olarak taşınabilirliğini ve belgelendirilmesini sağlama, olarak belirtilebilir.

Hayat boyu öğrenme ile yakından ilişkili olan çerçeve, öğrenmenin çeşitli yollarından geçen bireylere, bilgi-beceri-tutum ve davranışlarını belgelendirme imkânı tanıyacak olması açısından önemlidir. Çerçeve aynı zamanda, eğitimde şeffaflığın sağlanmasına da önemli katkıda bulunacaktır. Eğitimde şeffaflık; diploma ve sertifikalarda karşılıklı tanınırlığın sağlanabilmesi, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin

esaslarının belirlenmesi, bu yeterlilikleri kazandıracak eğitim kurumlarının ve programların akredite edilmesi, akreditasyon, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi suretiyle teknik ve meslekî eğitim ve öğretimin seviyesinin yükseltilmesi, eğitim-işgücü-istihdam ilişkisinin daha sağlıklı yürütmesine yardımcı olacaktır. Çerçeve ile işe başvuranlar, sahip oldukları yetenek ve becerileri işgücü piyasasında belgelendirebilecek ve işverenler de bu belgelere göre doğru insanı doğru işe yerleştirebileceklerdir. Bunun yanı sıra, herhangi bir eğitim almadan çalışarak beceri kazananların büyük bir bölümü sahip oldukları becerilerini belgelendirme imkânı bulabilecek, böylelikle istihdam imkânları artacaktır (Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi, 2009).

Hayat boyu öğrenme stratejisi (2006) kapsamında, meslekî eğitim ile ilişkili belirlenen temel öncelikler şu şekilde belirlenmiştir: Temel eğitim başta olmak üzere, eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarında artış sağlanması, eğitim kurumlarının fizikî altyapısı ile eğitici personel sayısının ve niteliğinin ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi, öğretim programlarının değişen ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli güncellenmesi, bireylerin çağın değişen gereksinimlerine uyum sağlayabilmeleri amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının etkin hale getirilmesi, meslekî rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi, meslekî yeterlilik sisteminin aktif hale getirilerek kalite güvence sisteminin kurulması, öğretim programları arasındaki ve okuldan işe, işten okula geçişlerin kolaylaştırılması, işgücünün niteliğinin rekabet edilebilir seviyeye ulaştırılması.

Türkiye’de, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında meslekî eğitim ve meslekî rehberlik alanında yapılacak çalışmalara yön veren yasal düzenlemelerden biri olan “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme çalışmaları” konulu 2007/30 sayılı genelge kapsamında, meslekî ve teknik eğitimi tanıtım ve yönlendirme hizmetlerinin daha planlı, bilinçli, etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla İl/ilçe millî eğitim müdürlüklerince 2006-2007 öğretim yılı Nisan ayının ikinci yarısından itibaren uygulamaya geçilmesi, 2007-2008 öğretim yılından itibaren ise her öğretim yılı başında yıllık eylem planı hazırlanarak koordineli bir şekilde uygulamaya geçilmesi karara bağlanmıştır. Ayrıca, meslekî ve teknik eğitimden sorumlu millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürünün başkanlığında, meslekî ve teknik eğitim kurumlarında meslek alan dersi öğretmenleri, ilköğretim ve genel ortaöğretim kurumlarında branş öğretmenleri ve varsa rehberlik servislerinde görevli rehber öğretmenlerden ekip/ekipler oluşturularak eylem planına uygun olarak ilgili kurum/okul ve kuruluşlarla işbirliği yapılması benimsenmiştir. İlgili düzenlenmeye bağlı olarak 2007-2008 öğretim yılından itibaren İstanbul İl millî eğitim müdürlüğü, ilköğretim ikinci kademe, genel lise(sınavla öğrenci alan liseler hariç) ve her türdeki meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme eylem planının uygulanmasına ilişkin olarak “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme eylem planı uygulama yönergesi” düzenlenmiştir. Bu yönergede, meslekî ve teknik eğitim kurumları tanıtım ve yönlendirme eylem planı etkinlikleri kapsamında yapılacak ilkeler, ekiplerin kuruluşu, görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Bu kapsamda, ilçe millî eğitim müdürlükleri bünyesinde şube müdürleri başkanlığında meslekî ve teknik eğitim kurumlarından bir meslek dersi öğretmeni, ilköğretim ve genel ortaöğretim kurumlarından birer branş öğretmeni ve birer rehber öğretmeni olmak üzere 4 öğretmenden oluşan ekipler oluşturulmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığının 2007/30 sayılı genelgesi, İstanbul İli “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme eylem planı uygulama yönergesi” ve diğer düzenlemeler ışığında, 2009-2010 öğretim yılında İstanbul İli ilköğretim ve ortaöğretim okullarında; meslekî ve teknik eğitimi tanıtım ve yönlendirme çalışmalarına öğretmen, öğrenci ve velilerin katılımının sağlanması, etkinliklerde broşür, afiş, film, VCD, DVD gibi görsel ve yazılı araç-gereçlerden yararlanılması ve dağıtımının yapılması, İŞKUR, meslek odaları ve diğer sivil toplum kurum ve kuruluşlarına ziyaretler yapılması, okullarda panel, seminer, konferans etkinlikleri düzenlenmesi, meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarına planlı ziyaretler düzenlenerek 6,7, 8 ve 9. sınıf öğrencilerine atölye, laboratuvar ve eğitim ortamlarının gezdirilmesi, öğrencilere verilen proje ve performans ödevlerinde, meslekleri tanımlarına sağlayacak konulara yer verilmesi, il ve ilçelerde düzenlenen meslekî ve teknik eğitim fuarları(METEF), yılsonu sergileri, proje tabanlı beceri yarışması, proje yarışması, robot yarışması

gibi etkinliklerin ziyaret edilmesi istenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarındaki yatılılık ve bursluluk imkânları konusunda bilgilendirilmeleri amacıyla çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 stratejik planı(2009)'nda, meslekî ve teknik eğitimde okullaşma oranının 2014 yılında en az %50'ye çıkarılması, meslekî eğitimde iş piyasası ile işbirliği yapılarak mezunların istihdama hazırlanması, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslek alanları ve dallarına yönelik çalışmalar yapılması, özel sektörün ihtiyaç duyduğu işgücünün yetiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği açıklanmıştır.

Örneğin, 2014 yılı içinde Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) açıklanmıştır. Belge kapsamında “temel eğitimden itibaren üniversite eğitimine kadar tüm öğretim süreçlerinde yer alan öğrencilerde girişimciliğin önemi konusunda farkındalık yaratılacaktır” ifadesi tedbir maddesi olarak yer almaktadır. Bu tedbire yönelik olarak 2015 yılı boyunca Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okul/kurumlarda görev yapan müdür başyardımcısı/müdür yardımcılara yönelik 16 serilik Liderlik ve Girişimcilik Eğitimi Semineri düzenlenmesi planlanmış ve bu seminerler başlatılmıştır (TEDMEM, 2015:147).

TEDMEM'in (2015:150) raporuna göre, 2015 yılına genel olarak bakıldığında meslekî ve teknik ortaöğretimle ilgili kalite geliştirmeye yönelik çalıştaylar, uluslararası projeler ile öğretmenlerin meslekî gelişimlerinin desteklenmesi, öğretim programlarına yönelik içerik geliştirme çalışmaları, meslekî ve teknik eğitime ilişkin oluşturulan stratejik planlar öne çıkmaktadır. Özellikle, uluslararası model ve örneklerin incelenmesi ve iyi örneklerle ilgili stratejilerin nasıl uygulanabileceğinin gündeme alınmış olması, bu noktada olumlu bir ilerleme olarak görülmektedir. Ancak, ERG'nin (2017) raporuna göre, meslekî ve teknik eğitime verilen önceliğe rağmen, öğrenci sayısında azalma görülmektedir. Bu veriyi doğrulayacak şekilde, Tablo.1 ve Tablo.2'de görülebileceği gibi, meslekî ve teknik ortaöğretimde 2002 ile 2018 yılları arasında okul, öğrenci, öğretmen ve derslik bakımından önemli sayısal gelişmeler sağlanmasına rağmen, 2010-2014 stratejik planın(2009)'da hedeflenen okullaşma oranlarına ulaşamamıştır. Ayrıca,, 2016-2017 eğitim öğretim yılı ile 2017-2018 öğretim yıllarında önceki yıllara göre okul, öğrenci ve öğretmen sayılarında azalmalar olduğu dikkati çekmektedir.

TEDMEM'in (2018:182) raporuna göre, ulusal ve uluslararası değerlendirmelerde alınan sonuçlara bağlı olarak mesleki ve teknik eğitim okullarının ve bu okullardan mezun olan öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerine ilişkin olumsuz tablo bir gerçek olarak durmaktadır. Bu duruma sebep olan önemli bir etmenin de bu lise türünü tercih eden öğrenci profili olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda Bakanlık, sektör temsilcileri ve geniş yelpazede eğitim paydaşlarının bulunduğu ortak bir görüş olarak; mesleki ve teknik eğitim, öğrencilerin mecburi durumlarda ve ancak diğer lise türlerine yeterli koşullarını sağlayarak giriş imkânı bulamadıkları durumlarda gittikleri bir ortaöğretim seçeneği olarak görülmektedir.

Tablo.1'de Türkiye'de 2002-2018 yıllarına ait meslekî ve teknik ortaöğretimin sayısal durumu yer almaktadır.

Tablo.1 Türkiye'de meslekî ve teknik ortaöğretimin sayısal durumu

Öğretim yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen	Derslik
2002-2003	3,660	985.575	60.703	32.862
2003-2004	4,204	1.072.890	68.231	34.426
2004-2005	4,244	1.112.937	74.405	37.722
2005-2006	4,029	1.182.637	82.736	38.709
2006-2007	4,244	1.244.499	84.276	40.360
2007-2008	4,450	1.264.870	84.771	39.973
2008-2009	4,622	1.565.264	88.924	43.183
2009-2010	4,846	1.819.448	94.966	44.996
2010-2011	5,179	2.072.487	104.327	48.796
2011-2012	5,501	2.090.220	113.098	52.032

Tablo.1 (Devamı) Türkiye’de meslekî ve teknik ortaöğretimin sayısal durumu

2012-2013	6,204	2.269.651	135.502	59.459
2013-2014	7,211	2.513.887	161.288	59.216
2014-2015	5.106	2.788.217	175.218	63.127
2015-2016	5.239	2.760.140	184.232	67.943
2016-2017	5.851	2.713.530	185.988	70.617
2017-2018	4.461	1.987.282	145.511	75.011

Kaynak: (MEB, 2015:95; MEB, 2018; MEB, 2017; MEB, 2016)

Tablo.1’de, meslekî ve teknik ortaöğretim kademesindeki okul, öğrenci ve öğretmen sayılarının artış oranları incelendiğinde; 2013-2014 eğitim öğretim yılında, 2002-2003 eğitim öğretim yılına göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısında % 70’leri aşan oranlarda artış olduğu görülmektedir.2013-2014 eğitim öğretim yılında, 2002-2003 eğitim öğretim yılına göre, meslekî ve teknik ortaöğretimdeki öğrenci ve öğretmen artış oranı, okul ve derslik sayısındaki artış oranının oldukça üzerindedir (MEB, 2015:96).Bu veriler, meslekî ve teknik ortaöğretimde nicel anlamda önemli gelişmeler olduğunu doğrulamaktadır.

2002-2014 yılları arasındaki genel ortaöğretimdeki okullaşma oranları ile meslekî ve teknik ortaöğretimdeki okullaşma oranları Tablo.2’de yer almaktadır.

Tablo.2 Genel Ortaöğretim ile Meslekî ve Teknik Ortaöğretimde Sayısal Durum

Öğretim yılı	Genel Ortaöğretim (%)	Meslekî ve Teknik Ortaöğretim(%)
2013-2014	53,62	46,38
2012-2013	54,57	45,43
2011-2012	56,05	43,95
2010-2011	56,36	43,64
2009-2010	57,09	42,91
2008-2009	59,21	40,79
2007-2008	61,02	38,98
2006-2007	63,25	36,75
2005-2006	63,70	36,30
2004-2005	63,73	36,27
2003-2004	45,15	34,85
2002-2003	67,67	32,33

Kaynak: (MEB, 2015:97)

Tablo.2’de görüldüğü gibi, genel ortaöğretim ile kıyaslandığında, 2002-2014 yılları arasında meslekî ve teknik ortaöğretimdeki okullaşma oranında önemli artışlar gerçekleşmiştir. Ancak, stratejik planlarda (2009) öngörülen %50 hedefine ulaşamamıştır.

TEDMEM’in (2015:152) raporuna göre, 2009 yılında kaldırılan katsayı uygulamasıyla birlikte mesleki ve teknik ortaöğretimdeki toplam net okullaşma oranları 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren belirgin bir şekilde artmaya başlamıştır. Ancak, 2016 yılında yapılan düzenleme ile meslekî ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız geçişleri kaldırılmış ve Tablo.1’de de görüleceği gibi, 2016-2018 yıllarında meslekî ve teknik ortaöğretimde öğrenci sayıları belirgin bir şekilde azalmaya başlamıştır. Can ve Aslan’ın (2015:794) bulgularına göre, meslekî-teknik eğitim liselerinden mezun olan öğrenciler, genellikle sınavsız geçişlerle ön lisans programlarında eğitim hayatlarını sürdürmektedirler. Yani sınavsız geçiş, bu öğrencilerin yükseköğrenimlerini sürdürmeleri bakımından büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla, meslekî ve teknik liselerden mezun olan öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız geçişlerinin kaldırılmış olması, öğrencilerin mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına olan talebini azaltmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığının “meslekî eğitimde farkındalık oluşturma genelgesi (2011/23)” ile ülke genelinde meslekî teknik eğitimde farkındalık oluşturularak meslekî eğitimin tercih edilebilir hale getirilmesine yönelik çalışmaları gerçekleştirmek amacıyla 02 Mayıs 2011-31 Aralık 2014 tarihleri arasında tüm meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarını kapsayacak bir faaliyet programının hazırlanmasının önemi belirtilmiştir.

Türkiye’de meslekî ve teknik eğitimin gelişmesi ve okullaşma oranlarının artması bakımından yürütülmekte olan tanıtım ve yöneltme çalışmalarının etkinliğini ve mevcut durumu belirlemek ve eksiklikleri ortaya koymak, meslekî ve teknik eğitimin gelişmesine katkı sağlayacak önerilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı, meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme eylem planı kapsamında gerçekleştirilen çalışmaları esas alarak, meslekî ve teknik eğitimin mevcut durumunu değerlendirmek, meslekî ve teknik eğitimin gelişmesine ve bu konudaki tanıtım çalışmalarının iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirebilmektir.

3.YÖNTEM

Araştırma, meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme eylem planı kapsamında gerçekleştirilen çalışmalara yönelik verilerin betimlenmesine yönelik olduğu için, genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004).

Araştırmanın evreni 2009-2010 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Bayrampaşa İlçesinde görevli, yönetici, öğretmen ve velilerden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, evrenden küme örnekleme yoluyla seçilen 25 ilköğretim okulu ve 5 ortaöğretim kurumunda “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme çalışmaları”na katılım sağlayan 25 yönetici, 26 rehber öğretmen, 1000 öğretmen ve 5499 veliden oluşmaktadır. Araştırmada literatür taraması ile birlikte bu alanda yapılan bilimsel araştırmalar, raporlar, istatistikler ve yasal düzenlemelerden yararlanılmış ve betimsel analiz yapılmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yüzde(%) ve frekans(f) yardımıyla analiz edilmiştir. Elde edilen veriler, 10 yıllık sayısal veriler (okul, öğretmen, öğrenci ve derslik sayıları, okullaşma oranları gibi) ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Araştırmada verileri toplayabilmek için “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri izleme ve değerlendirme formları(EK-3 ve EK-4 standart formlar) kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından, okulda etkinlikten sorumlu yönetici veya öğretmenlere EK-4 form dağıtılarak ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin sayısal veriler toplanmıştır. Okullardan elde edilen veriler, bilgisayar ortamında EK-3 forma işlenerek örneklem kapsamında gerçekleştirilen “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme çalışmaları” incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

4.BULGULAR

Araştırma sonucuna göre, 25 yönetici, 26 rehber öğretmen, 1000 öğretmen ve 5499 velinin “meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri” kapsamında eğitime katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo.3’te meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinliklerine katılım sağlayan yönetici, öğretmen ve velilerin sayısı ve katılım oranları yer almaktadır.

Tablo.3 Yönetici, öğretmen ve velilere yönelik gerçekleştirilen meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri

Hedef Kitle	Etkinliğe katılması gereken hedef kitlenin toplam sayısı (f)	Etkinliğe katılan hedef kitlenin toplam sayısı (f)	Katılım yüzdesi (%)
Okul yöneticileri	35	25	71
Rehber öğretmenler	26	26	100
8. Sınıf öğretmenleri	113	85	75
Tüm öğretmenler	1066	1000	94
İlköğretim 6,7,8. sınıf velileri	8790	5499	63
Ortaöğretim 9. sınıf velileri	4447	3553	80
Meslek liseleri 10. sınıf velileri	1847	974	53
Liselere kayıt döneminde gelen veliler	2699	1837	68

Tablo.3 incelendiğinde; öğretmenlerin etkinliklere katılım oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaöğretim 9.sınıf velilerinin dışındaki diğer velilerin etkinliklere katılım oranlarının nispeten daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo.4 Velilere yönelik gerçekleştirilen meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri seminer çalışmaları

Hedef kitle	Düzenlenen seminer sayısı(f)
İlköğretim 6,7, 8. sınıf velileri	66
Ortaöğretim 9, 10. sınıf velileri	46

Tablo.4 incelendiğinde; meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri kapsamında, ilköğretim 6,7 ve 8. sınıf velilerine yönelik daha fazla seminer düzenlendiği görülmektedir. Bu sonuç, Tablo.3'te görüldüğü gibi, velilerin katılım oranları ile doğrudan ilişkilidir.

Tablo.5 Öğrencilerin ziyaret ettiği kurum sayıları

Hedef kitle	Ziyaret edilen kurum sayısı sayısı(f)
İlköğretim 6,7, 8. Sınıf Öğrencileri	18
Ortaöğretim 9, 10. Sınıf Öğrencileri	8

Tablo.5 incelendiğinde; meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri kapsamında, ilköğretim 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin ziyaret etmiş oldukları kurum sayısının daha çok olduğu görülmektedir.

Tablo.6 Öğrencilere yönelik gerçekleştirilen meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme etkinlikleri

Etkinlik adı	Hedef kitle	Etkinliğe katılması gereken hedef kitle sayısı(f)	Etkinliğe katılan hedef kitlenin sayısı(f)	Katılım yüzdesi (%)
Eğitim kurumları, programlar- alan/dallar hakkında bilgilendirme- danışma etkinlikleri	İlköğretim 6,7,8. sınıf öğrencileri	9705	8069	83
	Ortaöğretim 9.sınıf öğrencileri	2340	2248	96
Öğrencilere yönelik programlar- alan/dallara geçişler hakkında bilgilendirme-danışma etkinlikleri	İlköğretim 6,7,8. sınıf öğrencileri	7914	6428	81
	Ortaöğretim 9.sınıf öğrencileri	3727	3130	84
	Meslek liseleri 10.sınıf öğrencileri	1847	1674	91
Öğrencilere yönelik meslek seçimi, meslekî ve teknik eğitim sistemi, programlar- alan/dallar, geçişler hakkında bilgilendirme seminerleri	İlköğretim 8. sınıf öğrencileri	3341	2946	88
	Ortaöğretim 9.sınıf öğrencileri	4027	3422	85
Meslek bilgilendirme etkinlikleri	İlköğretim 6,7,8. sınıf öğrencileri	6621	5805	88
	Ortaöğretim 9, 10. sınıf öğrencileri	3286	2746	84
Fuar, proje şenliği ve sergiler	İlköğretim 6,7,8. sınıf öğrencileri	1820	363	20
	Ortaöğretim 9, 10. sınıf öğrencileri	2360	1190	50
Kurum ziyaretleri	İlköğretim 6,7,8. sınıf öğrencileri	3009	1428	48
	Ortaöğretim 9, 10. sınıf öğrencileri	1941	1328	68

Tablo.6 incelendiğinde; öğrencilere yönelik gerçekleştirilen, eğitim kurumları programlar, alan/dallar hakkında bilgilendirme, danışma ve seminer etkinliklerine katılım oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, fuar, proje şenliği, sergiler ile kurum ziyaretlerine katılım oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Diğer etkinliklerde olduğu gibi, 9.sınıf öğrencilerine yönelik etkinlik oranlarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo.7 Öğretmen ve öğrencilere yönelik düzenlenen seminer, konferans, sempozyum, panel etkinlikleri

Hedef kitle	Etkinliğe katılması gereken hedef kitlenin sayısı (f)	Etkinliğe katılan hedef kitlenin sayısı (f)	Oturum sayısı
Öğretmenler	697	643	22
İlköğretim 6,7, 8. sınıf öğrencileri	5784	5249	85
Ortaöğretim 9, 10. sınıf öğrencileri	3113	2414	29

Tablo.7 incelendiğinde, seminer, konferans, sempozyum ve panel etkinliklerine katılan öğretmen sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, ilköğretim 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik düzenlenen etkinliklerin oturum sayısının diğer sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo.8 İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında yürütülen tanıtım faaliyetleri

Hedef kitle	Görsel tanıtım	Yazılı tanıtım
İlköğretim	523	852
Ortaöğretim	425	412

Tablo.8 incelendiğinde, meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme etkinlikleri kapsamında ilköğretim okullarında yürütülen görsel ve yazılı tanıtım sayısının ortaöğretim kurumlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo.9 Veli ve öğrencilere yönelik tanıtım materyalleri dağıtımı

Hedef kitle	Dağıtım yapılan kişi sayısı
Veliler	7849
Öğrenciler	8262

Tablo.9 incelendiğinde, meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme etkinlikleri kapsamında 7849 veli ile 8262 öğrenciye tanıtım materyali dağıtıldığı görülmektedir. Ayrıca, araştırma sonucuna göre, meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yönlendirme çalışmaları kapsamında 21 okulda meslek tanıtma kulübü bulunduğu, 9 okulda ise meslek tanıtma kulübünün oluşturulmadığı belirlenmiştir.

5.SONUÇ

Araştırma sonucuna göre; meslekî eğitimin yaygınlaştırılması, tanıtılması özellikle veliler arasında farkındalık yaratılması bakımından meslekî ve teknik eğitim kapsamında gerçekleştirilen tanıtım etkinliklerinin çok önemli olduğu ancak yeterli olmadığı belirtilebilir. Ancak, ilçe ve il komisyonlarının daha etkin çalışmaları ve komisyonlarda meslekî eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin daha etkin olmalarının önemli olduğu tespit edilmiştir. Meslekî tanıtım ve yönlendirme çalışmalarının daha çok bilgilendirme, seminer, tanıtım ötesine gidemediği, uygulama boyutunun zayıf kaldığı, özellikle kurum ziyareti ve fuar, gezi gibi etkinliklerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Can'ın (2014:67) bulgularına göre, meslekî eğitimin yetersizliği eğitimdeki güncel sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sonuçta, meslekî eğitimin gelişmesine katkı sağlayabilmek için meslekî tanıtım ve yönlendirme çalışmalarının artırılması gerekliliğini göstermektedir.

Meslekî tanıtım ve meslekler hakkında öğrencilerde farkındalık yaratılması bakımından meslekî ve teknik eğitim fuarları(METEF), proje yarışmaları, kurum ziyaretleri ve yıl sonu sergileri çok büyük öneme sahiptir. Ancak, araştırma sonucuna göre, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında bu tür çalışmaların yeterli düzeyde gerçekleştirilemediği görülmektedir. Can ve Doğan'ın (2014:266) araştırma bulgularına göre, ilköğretim ve ortaokulda öğrencilere etkili bir meslekî rehberlik ve yönlendirme yapılamadığı, meslek dersleri öğretmenlerinin nicel ve nitel anlamda yetersiz olduğu, uygulama eğitimlerinin yetersizliği ile meslekî teknik eğitimdeki okul türlerinin çok olmasının var olan sorunları arttırdığı şeklindeki tespitler, bu araştırmanın sonuçlarını doğrular ve destekler niteliktedir.

TEDMEM'in (2016:182) raporuna göre, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi gereken noktalar kapsamında sıklıkla dile getirilen sektörle işbirliği konusu Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan

Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji ve Eylem Planı (2014-2018) çerçevesinde de güçlendirilmesi gerektiği vurgusuyla yer bulmuştur. Bu kapsamda, 2016 yılında birçok kurum ve kuruluş arasında meslekî ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla iş birliği protokolleri imzalanmıştır. Bu iş birliği protokollerinin kapsamı ise öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler verilmesi; başarılı öğrenciler için staj ve burs imkânları sağlanması; öğrencilerin alan yeterliliklerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler yapılması; öğretmen ve öğrencilere yönelik sektörel yenilikler ve teknolojik gelişmelerin aktarılması; okullarda atölye ve laboratuvar kurulması ve teknik donanım desteği sağlanması olarak belirlenmiştir. Bu çabaların meslekî ve teknik eğitimin gelişmesine önemli katkılar sağlayacağı ve araştırmada ortaya çıkan sorunların giderilmesine yardımcı olacağı değerlendirilebilir.

Araştırmacılar tarafından tanıtım etkinliklerinin gerçekleştirildiği okullarda ve ilçe genelinde oluşturulan komisyonlarda yapılan gözlemlerde, eylem planında belirtilen komisyon üyelerinin standartlara uygun oluşturulmadığı ve komisyonlarda genellikle rehber öğretmenlere görev verildiği belirlenmiştir. Oysa, meslekî tanıtım ve yönlendirmede özellikle meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan alan öğretmenleri ve meslek elemanlarına büyük rol ve görevler düşmektedir. Özellikle, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarını tercih etmelerinde, bu kurumlarda uygulanan alan ve dallar konusunda bilgilendirilmeleri ve bu kurumları ziyaret etmelerinin sağlanması oldukça yararlı sonuçlar vermektedir. Kurum ziyaretlerinin etkili olabilmesi için okul yöneticileri ve alan öğretmenlerinin de etkin olarak faaliyetlerde yer almaları büyük önem taşımaktadır.

Can ve Aslan'a (2015) göre, meslekî eğitimde öğrencilerin kariyer yönelimleri ve gelişmelerinin sağlıklı olabilmesi için okul öncesinden başlayarak ortaöğretimin sonuna kadar devam eden süreçte bireysel ilgi, ihtiyaç, beklenti ve yeteneklerine göre, meslekî rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının etkinliğinin sağlanması gerekmektedir.

TEDMEM'in (2016:184) raporuna göre, Türkiye'de son yıllarda meslekî ve teknik eğitimin iyileştirilmesine ve sorunların giderilmesine yönelik birçok adım atıldığı görülmektedir. Ancak, bu çalışmaların sistem temelli bir bakış çerçevesinde sorunun kaynağına inerek çözmeye yönelik bir duruş ortaya koyma ve niceliksel tabloyu geliştirirken kaliteyi de aynı ivmeyle artırabilme noktasında yeterliliği tartışmaya değerdir. Nitekim ortaöğretimde okullaşma oranları, devamsızlık ve okul terklerine ilişkin oranlar, lise türlerinde sunulan eğitimin kalitesindeki büyük farklar ve meslekî ve teknik eğitim kapsamındaki liselerin büyük bir çoğunluğunun bu sorunların birincil derecede hissedildiği dezavantajlı tarafta yer alması, meslekî ve teknik eğitim konusunda alınacak bir hayli mesafe olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Meslekî ve teknik eğitimin geliştirilmesine yönelik faaliyetler ve iş birlikleri ile ilgili olarak 2017 yılında öne çıkan önemli konular (TEDMEM, 2018:187), devamsızlıkların azaltılması çalışmaları, meslekî ve teknik eğitim liseleri için performans değerlendirmenin getirilmesi, inovasyon faaliyetleri ile farklı kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilen işbirlikleri, ortaöğretim düzeyinde 53 meslek alanı ile alanlara ait 199 meslek dalına ait öğretim programlarının güncellenmesi olarak ön plana çıkmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Genelge ile öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin anlaşılmasına yönelik çalışmalar yapılmasının ve rehberlik araştırma merkezleri, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlükleri, aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri ile işbirlikleri yapılarak okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin birlikte hareket etmesinin istenmesi oldukça önemlidir.

Meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme çalışmalarının geçtiğimiz 10 yıllık süreçteki temel amaçlarından biri okullaşma oranlarını arttırmak ve bu kurumları tercih edilebilir hale getirmektir. Ancak, görüldüğü gibi okullaşma oranlarında istenilen seviyeye ulaşamadığı gibi, meslekî ve teknik eğitimde nitelik konusu da sürekli tartışılmaktadır. Can'ın (2017:118-119) bulgularına göre, ortaöğretimden yükseköğretime geçiş sisteminin sürekli değişikliğe uğraması, kademeler arasındaki geçişlerin sağlıklı olmaması, sınav sistemlerinin değiştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gibi faktörler

doğal olarak meslekî ve teknik ortaöğretimde de okullaşma oranlarını ve niteliği doğrudan etkilemektedir. Bu yüzden, eğitim alt yapısını geliştirme, üniversiteye girişin alternatif seçimlere taşınması, iş gücü ve kariyer planlaması, meslekî eğitimin güçlendirilmesi, esnek ve birey odaklı eğitim uygulamaları, alternatif eğitim tercihleri ile dikey ve yatay geçiş tercihlerinin zenginleştirilmesi öneri olarak sunulmaktadır.

6.ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, meslekî tanıtım ve yöneltme çalışmalarının daha etkin olabilmesi için, il ve ilçe komisyonlarının daha etkin çalışmalarının sağlanması, yöneticilere ilgili konuda gerekli rehberliğin yapılması, fuar, proje şenliği ve kurum ziyaretlerinin sayısının artırılması, her okulda mutlaka meslek tanıtma kulüplerinin kurulması ve etkinliğinin artırılması önerilebilir.

Meslekî ve teknik eğitimde tanıtım ve yöneltme çalışmalarının daha etkin olabilmesi için, meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının ilköğretim 6,7,ve 8. sınıf öğrencileri ile meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9. sınıf öğrencilerine meslekleri tanıtıcı panel, seminer, konferans, kurum ziyaretleri ve fuarlar düzenlemeleri yararlı olabilir. Ayrıca, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının meslekî ve teknik eğitim fuarları (METEF)'na etkin katılımları ve destek olmaları, öğrencilerin katılımının sağlanması, meslek alan/dalların ve eğitim programlarının içeriğinin okulların internet sayfasında yer alması, yazılı ve görsel yollarla öğrencilere, velilere ve öğretmenlere ulaştırılması önerilebilir.

Can ve Doğan'a (2014:266) göre, meslekî ve teknik eğitimde nicel anlamda gelişmeler olmakla birlikte niteliksel gelişmelerin sağlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla, MEB, Üniversiteler, okul, öğrenci, veli ve iş dünyasının işbirliği sağlanmalı, koordinasyon kurulu oluşturulmalı, öğretim programları yenilenmeli, e-mezun sistemi etkin kullanılmalı, kademeler arası geçiş yeniden düzenlenmeli, meslekî ve teknik eğitimin ekonomik ve toplumsal statüsünü artıracak uygulanabilir politika ve stratejiler geliştirilebilmelidir.

Ayrıca, meslekî ve teknik eğitim programları ile ilgili dünya üzerinde en başarılı ülke örnekleri incelenmeli, Türkiye'nin özgün koşulları ile uyumlu bir stratejik eylem planı hayata geçirilmelidir (Can ve Aslan, 2015:802). Ortaöğretimden yükseköğretime geçiş sistemi başta olmak üzere, kademeler arasındaki geçiş uygulamaları, meslekî ve teknik ortaöğretimde nicelik ve niteliği esas alacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Kademeler arası geçiş, sadece merkezî sınavlara bağımlı olmamalı, esnek geçiş ve tercih modelleri geliştirilmeli, istihdam odaklı ve okul sanayi işbirliğini esas alan uygulamalara geçilmelidir. Meslekî ve teknik ortaöğretime cazip hale getirecek yasal ve pedagojik uygulamalara ağırlık verilmeli, böylece öğrencilerin ve velilerin akademik eğitime olan yönelimleri ilgi, ihtiyaç ve beklentileri de esas alınarak meslekî ve teknik eğitime yönlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Can E. (2014). Eğitimde Güncel Sorunlar. VI.Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Bildiri özetleri içinde ss. 67-68. 5-8 Haziran 2014, Ankara.

Can, E. ve Doğan, N.(2014). Meslekî ve Teknik Eğitim: Sorunlar ve Öneriler. 23.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiri özetleri içinde s.266. 4-6 Eylül 2014. Kocaeli.

Can, E. ve Aslan, M.(2015).Meslekî Eğitimde Öğrencilerin Kariyer Yönelimlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. VII. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, 28-31 Mayıs 2015, Muğla.

Can E. (2017). Öğrenci Görüşlerine Göre Merkezî Sınavların Etkilerinin Belirlenmesi. The Journal of Academic Social Science. 5,58. Kasım 2017, s. 108-122

Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2017).Eğitim İzleme Raporu 2016-2017. <http://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2016-17/>, web adresinden 13 Eylül 2018 tarihinde edinilmiştir.

Eşme, İ.(2007).Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Bugünkü Durumu ve Sorunları, Uluslararası Meslekî Teknik Eğitim Konferansı. Yükseköğretim Kurulu, 15-17 Ocak 2007:Ankara.

Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi. (2009). Millî Eğitim Bakanlığı/Türkiye.

İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Eylem Planı Uygulama Yönergesi(2011). <http://mesbil.meb.gov.tr/> erişim tarihi:24/04/2011, 17:10.

İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü, Meslekî Eğitim Bilgi Merkezi(Mesbil). <http://mesbil.meb.gov.tr/> erişim tarihi:24/04/2011, 17:32.

İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü, Meslekî Eğitim Bilgi Merkezi(Mesbil).(2011). Meslekî ve Teknik Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, <http://mesbil.meb.gov.tr/> erişim tarihi:24/04/2011, 19:25.

Karasar, N. (2004). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmaları Genelgesi (2007/30) http://mevzuat.meb.gov.tr/html/668_0.html, erişim tarihi:05/01/2011.

Meslekî Eğitimde Farkındalık Oluşturma Genelgesi (2011/23). <http://ttogm.meb.gov.tr/haber.php?go=tamhaber&haberid=723>, erişim tarihi:17/04/2011, 22:05.

Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu (Kanun No:5544). (2006). 7 Ekim 2006 tarihli ve 26312 sayılı Resmi Gazete.

Millî Eğitim Bakanlığı, 2010-2014 Stratejik Planı(2009). http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf, erişim tarihi:19/03/2011, 11:05.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ocak-2015, Ankara. http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13153013_TES_ve_ORTAYYRETYM_son10_2.pdf, web adresinden 13 Eylül 2018 tarihinde edinilmiştir.

TEDMEM(2015). 2015 Eğitim Değerlendirme Raporu. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

TEDMEM(2016).2016 Eğitim Değerlendirme Raporu. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

TEDMEM(2018).2017 Eğitim Değerlendirme Raporu. (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 4). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Teziç, E.(2007). Uluslararası Meslekî Teknik Eğitim Konferansı ‘Açış Konuşması’, Yükseköğretim Kurulu, 15-17 Ocak 2007:Ankara.

Uluslararası Meslekî Teknik Eğitim Konferansı.(2007).Yükseköğretim Kurulu, 15-17 Ocak 2007:Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı.(2018).Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/18. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, web adresinden 13 Eylül 2018 tarihinde edinilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı.(2017).Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/17. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, web adresinden 13 Eylül 2018 tarihinde edinilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı.(2016).Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, web adresinden 13 Eylül 2018 tarihinde edinilmiştir.

TEDMEM. (2018). 2017 Eğitim Değerlendirme Raporu (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 4). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.